

Onderwijs in een uitdagende wijk

Superschool: leidt Rotterdam ons naar de toekomst?

In Charlois (Rotterdam-Zuid) komen alle problemen van deze tijd samen. Om moedeloos van te worden? Niks ervan! Directeur Eric van 't Zelfde van de Hugo de Groot-school (mavo-havo-vwo) vecht als een leeuw om de kinderen uit zijn kansarme wijk dezelfde kansen te bieden als ieder ander kind in Nederland. Hij wil een superschool, waar kinderen vanaf twee jaar terechtkunnen.

Tekst en fotografie:
Martin van Rooij

Fotografie:
Martin van Rooij
en Shutterstock

Ik heb de handrem van mijn auto nog niet aangetrokken of ik word opgeschrikt door een enorme knal. Welkom in Charlois, een wijk in Rotterdam-Zuid die bekend is vanwege zijn stevige sociaaleconomische problemen. Niet veel later loopt Eric van 't Zelfde, met wie ik zo een afspraak heb, mijn auto voorbij. Samen met een collega speurt hij naar de 'gastjes' die de vuurwerkbom lieten afgaan.

Kansarm milieu

Van 't Zelfde (43) is een gedreven onderwijsman die duidelijkheid verkiest boven diplomatie. Gevolg: hij wil nog wel eens een botsinkje veroorzaken. Jammer dan. Alles voor de zaak: gelijke kansen voor alle kinderen om aan armoede te ontsnappen. Zijn bevoegenheid is te herleiden naar zijn eigen jeugd. Hij groeide op in Schiedam-Oost, een klassieke arbeidersbuurt met veel sociale en financiële problemen. Hij vermoedt dat er weinig van hem terecht zou zijn gekomen als het gezin Van 't Zelfde niet naar Schotland was verhuisd voor het werk van Erics vader.

Discipline

Al snel maakten Eric en zijn broers kennis met de welhaast militaire discipline die kenmerkend is voor Brits onderwijs. 'Je gaat er naar school in uniform. Je schoenen moesten iedere dag gepoetst worden. Je stropdas mocht niet scheef zitten. De douches hadden geen warm water, dus na het rugbyen was het koud douchen. Het was Spartaans. Niet altijd fijn, maar je leert daardoor wel je grenzen te verleggen.' Discipline, tucht, respect, normen en waarden. Vanzelfsprekend in Schotland. In Rotterdam-Zuid vaak ver te zoeken. Dat moet echt anders, vindt Van 't Zelfde (zie kader Leerlingen verwijderen: nood breekt soms wet', red.).

Na vier jaar keert het gezin Van 't Zelfde terug naar Schiedam. Terug naar het benauwende milieu, het kleine huis, de arme buurt, de stenige omgeving. Eric kan er zijn draai niet meer vinden, belandt in een negatieve spiraal, maar trekt zichzelf aan de haren omhoog. Hij ziet het licht en rondt uiteindelijk een universitaire studie af. In 2008 wordt hij, 35 jaren jong, directeur van de Hugo de Groot-school. 'De school stond er toen heel slecht voor. Er waren maar 34 aanmeldingen in leerjaar 1. Het totale aantal leerlingen bedroeg 287. Bovendien waren er veel leerlingen aangenomen met te lage Cito-scores, puur om het aantal leerlingen niet verder te laten dalen. De school had al vier jaar een slagingspercentage van minder dan veertig procent.'

Tongen

Van 't Zelfde trof talloze afvloeiingsregelingen, nam nieuwe docenten aan en introduceerde met kracht het motto 'je gedraagt je'. In vijf jaar tijd groeide het aantal leerlingen van de Hugo de Groot-school van 287 naar 640. Voor het komend schooljaar rekent hij op 750 leerlingen. 'Ouders kiezen voor deze school kiezen vanwege de veiligheid – ik zit er kort op als het gaat om normen en waarden – en vanwege onze hoge slagingspercentages. Veel kinderen komen hier binnen met een leer-

Directeur Eric van 't Zelfde

achterstand van twee jaar, vooral op het gebied van taal en rekenen. Die werken we in vier jaar helemaal weg. Elk kind slaagt hier met één tot anderhalf punt boven het landelijk gemiddelde. Dat bewijst dat kinderen uit Rotterdam-Zuid, een kansarme wijk, net zo goed kunnen leren als kinderen uit een geprivilegieerd milieu. Kinderen worden niet dom geboren. Wel hebben de kinderen hier een paar achilleshielen. Bijvoorbeeld dat er thuis vaak geen Nederlands wordt gesproken, een totaal verkeerd normbesef en het geloof. Wij zijn zo'n beetje de enige school in Nederland waar op schoolfeesten niet getongd wordt. Waarom niet? Omdat het jongste broertje het oudste zusje in de gaten houdt. Ze krijgt het thuis te horen als ze op het schoolfeest tongt – en waarschijnlijk niet alleen te horen. Die controle zit iedereen in de weg. De religie beklemmt en onderdrukt.'

Doorlopende leerlijn

Van 't Zelfde wil toe naar een superschool: peuters, basisschool en middelbare school onder één dak. Dit alles krijgt de naam: Promise Academy Charlois. 'Wanneer wij onze eigen basisschool hebben, hebben we direct controle over de kwaliteit en het volume. Ik wil één doorlopende leerlijn bij alle vakken. Wij gaan de inrichting van het po voorgoed veranderen in dit land. Oftewel: voor gelijke kansen is ongelijk onderwijs nodig. Dan ondervangen we meteen het probleem van verkeerde adviezen vanuit het po, waardoor het in leerjaar 1 met ongeveer een derde van onze leerlingen niet goed gaat.'

Geen gediplomeerde werklozen

Onderwijs moet iedereen gelijke kansen bieden. Dat doet het nu niet, vindt Van 't Zelfde. 'Wanneer je als kind op Zuid geboren wordt, dan is je toekomst uitgestippeld. Het Cito-gemiddelde is er het laagst van heel Nederland. Kinderen op Zuid komen haast alleen maar in aanmerking voor vbmo-laag. Er zijn mensen die zeggen: 'Daar is toch niets mis mee, dat is toch ook een mooie opleiding?' Ik vind dat stuitend. Het mag niet zo zijn dat wanneer je op Zuid geboren wordt – of in welk armoedegebied in Nederland dan ook – je leven dan al onderwijskundig is bepaald. En met een vmbo-laagdiploma, mochten zij het redden tot mbo 1 of mbo 2, dan zijn dit de toekomstige gediplomeerde werklozen.'

Op weg naar de uitgang zien we hoe twee politieauto's het schoolterrein verlaten. Drie leerlingen worden meegenomen. Weer een verwijdering? Van 't Zelfde: 'Zou goed kunnen. Als ik hoor dat een van die gastjes in illegaal vuurwerk handelt, dat hij die vuurwerkbom daarstraks heeft afgestoken en ook nog heeft staan liegen tegen agenten en de directie, kan hij meteen weg. Dat accepteer ik niet. Nu was het vuurwerk buiten. Als ik er niet kort op zit, gaat er straks hierbinnen vuurwerk af.'

'Wij zijn de enige school in Nederland waar op schoolfeesten niet wordt getongd.'

Bestuurder Niko Persoon

'Wij gaan de inrichting van het po voorgoed veranderen in dit land.'

Leerlingen verwijderen: nood breekt soms wet

Een leerling definitief van school verwijderen, dat mag in Nederland alleen als je voor een vervangende school zorgt. Als je – zoals Van 't Zelfde deed – in vijf jaar tijd zo'n zestig leerlingen verwijdert, heb je daar al bijna een dagtaak aan. Eén keer gingen leerlingen zo ver dat Van 't Zelfde ze verwijderde zonder ze elders onder te brengen. Prompt daagden de ouders hem voor het gerecht. 'Enkele leerlingen hadden een leerling stevig toegetakeld in de kantine. Het stond op video. Die wilde ik niet meer op school hebben. Welke school wel? Die knullen hoorden niet in een schoolbank thuis, maar in de bak.' Van 't Zelfde zette de boel op scherp in de media. Nam journalisten mee naar de rechtszaak. Vertelde de rechter dat hij de veiligheid van de andere leerlingen liet prevaleren en dat met hem eigenlijk vijfhonderd Nederlandse scholen daar in de rechtszaal stonden. 'Als de rechter me zou veroordelen tot het terugnemen tot die leerlingen, mocht hij bij mij op school komen uitleggen aan alle leerlingen en hun ouders waarom ze niet meer veilig waren op mijn school.' Zo ver kwam het niet. Van 't Zelfde werd in het gelijk gesteld.

'Onze directeuren waren laaiend enthousiast'

Schooldirecteuren laten zich graag inspireren door collega's die met een verrassende aanpak aantoonbare resultaten hebben geboekt. Zaan Primair (28 basisscholen in de Zaanstreek) houdt ieder jaar in Bergen een duindag (in de Zaanstreek heb je geen hei...) en nodigt dan zo'n visionaire collega uit. In 2014 was de eer aan Eric van 't Zelfde en bestuurder Niko Persoon van Zaan Primair herinnert zich die bijeenkomst nog heel goed. 'Eric is een echt boegbeeld van zijn school. Hij straalt uit waar de school voor staat en geeft het goede voorbeeld. Bovendien is hij enorm bevlogen en heel creatief. Wie bedenkt het nou om met kinderen te gaan paardrijden, golfen en schermen?'

Vergelijkbare problemen

Het verhaal van Van 't Zelfde sprak de directeuren van Zaan Primair erg aan. 'Onze directeuren waren laaiend enthousiast, mede omdat de populatie van onze scholen en onze problemen lijken op die van de Hugo de Groot. Veel laagopgeleide mensen die in de havens van IJmuiden en Amsterdam werken. Veel kinderen die zakken. En als je dan ziet hoe de resultaten bij Eric omhooggeschoten zijn...! Daar kan het primair onderwijs nog veel van leren. We denken veel te snel dat kinderen iets niet kunnen en nemen daar dan genoeg mee. Dat moet niet. Vaak is er veel meer uit te halen. Dat is trouwens ook onze plicht!'

Geïnspireerd door het verhaal van Van 't Zelfde zoekt Persoon nu veel gericht naar specifieke kwaliteiten bij een schoolleider. 'Wij hebben witte en zwarte scholen, scholen die stabiel zijn en scholen die het moeilijk hebben. De ene school vergt andere kwaliteiten dan de andere. Verder willen wij net zulke bevlogen leerkrachten als Eric heeft. Want je ziet wat een bevlogen leerkracht doet. Die maakt het verschil!'

Geen superschool

'Wat ik goed vind, is dat de Hugo de Groot school strikt is als het gaat om normen en waarden. Zero tolerance. Ook ik ben het met Eric eens dat die normen en waarden zo vroeg mogelijk moeten worden aangeleerd. Maar een superschool, voor kinderen van vier tot achttien jaar, daar geloof ik niet in. Zo rond hun dertiende zie je echt een omslag in de ontwikkeling van kinderen. Ik denk dat je de organisatie ook onnodig compliceert. Het rooster van een basisschool is heel anders dan dat van een middelbare school, met zijn vakdocenten. Bovendien zijn kinderen in de basisschoolleeftijd erg gebaat bij kleinschaligheid.'

Meer weten?

Kijk de uitzending van *Tegenlicht* van 30 september 2013 over de Hugo de Groot school. Googel op 'Tegenlicht superschool'.

Superschool: het succesverhaal van een bevlogen schoolleider

Auteur : Eric van 't Zelfde
 Uitgever : Prometheus
 Bert Bakker
 ISBN : 978-90-3514-364-7
 Prijs : € 18,95
 E-book : € 10,99